

Sihtasutus
KOLGA MÕIS

Reg. nr. 90012774

Kolga mõis, Kuusalu vald,
Harjumaa 74692
tel. 6688590, GSM 5010966
e-mail: kolgamanor@gmail.com

Eesti Vabariigi Rahandusministeerium
Eesti Vabariigi Kultuuriministeerium
Eesti Vabariigi Kliimaministeerium
Eesti Vabariigi Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Pöördumine 17.11.2026

Teema: Ametlik pöördumine riigi ja Euroopa Liidu rahaliste vahendite kasutamise ning Kolga mõisa kui arhtektuuripärandi ja looduskeskkonna säilitamise rahastamisvõimaluste kohta

Lugupeetud ministrid ja ministeeriumide esindajad!
Pöördun teie poole küsimuses, mis puudutab Eesti riigi ja Euroopa Liidu rahaliste vahendite kasutamist, nende tegelikku kättesaadavust ning riigi võimalusi toetada avalikes huvides olevate kultuuri- ja arhitektuuripärandi objektide ja looduskeskkonna säilitamist.
Soovin saada selget ja kontrollitavat ülevaadet sellest, millised rahalised vahendid on Eestile eraldatud, millises mahus on need kasutusele võetud, milline osa on veel kasutamata ning millistel tingimustel on võimalik neid suunata kultuuripärandi, keskkonnakaitse ja muude avalikku huvi teenivate projektide rahastamiseks.
Minu pöördumise üheks konkreetseks põhjuseks on Kolga mõisa olukord.

1. **Kasutamata riigi ja Euroopa Liidu rahaliste vahendite küsimus**

14. või 15. novembril 2024 Kanal 2 uudistesaates Reporter eetris olnud Euroopa Kontrollikoja liikme Keit Pentus-Rosimannuse pikas kaheosalises intervjuus käsitleti Euroopa Liidu toetuste kasutamist Eestis.

Intervjuus esitatud informatsiooni põhjal jäi kõlama, et 2023. aasta seisuga oli kasutamata ligikaudu 2 miljardit eurot ning 2024. aastal lisandus ligikaudu 3 miljardit eurot.
Riigikontrolli andmetel jäi 2023. aastal kasutamata 2,5 miljardit eurot riigieelarve vahendeid. Riigikontrolli 11. detsembri 2025. aasta auditis „Riigieelarve kasutamata raha“ käsitleti 2024. aastal kasutamata jäänud 2,15 miljardit eurot. Lisaks teatas Riigikogu 12. jaanuari 2026. aasta pressiteade, et

sellest summast umbes 1,7 miljardit eurot kanti või kandus edasi 2025. aastasse. 2026.aasta auditit veel ei ole.
Soovin täpselt mõista, milliste rahaliste vahenditega oli tegemist, milliseid programme need puudutasid ning kas ja millises ulatuses on nimetatud vahendeid võimalik kasutada.
Ma ei väida, et kõik need summad oleksid vabalt ümberjagatavad või kasutatavad uute projektide rahastamiseks. Küll aga näitavad need arvud, kui oluline on saada riigilt läbipaistev ja arusaadav ülevaade raha kasutamisest ning võimalustest suunata vahendeid sinna, kus nende järele on põhjendatud avalik vajadus.

Seetõttu palun selgitada:

1. Milline on praeguse seisuga Eestile eraldatud Euroopa Liidu toetuste kogumaht programmide ja eelarveperioodide kaupa?
2. Kui suur osa neist vahenditest on välja makstud, kasutusele võetud, lepingutega seotud ning veel kasutamata?
3. Kui suur osa kasutamata vahenditest on veel reaalselt kasutatav ning milline osa on seotud konkreetsete projektide või kohustustega?
4. Millised võimalused on olemas kasutamata või ümberplaneeritavate vahendite suunamiseks kultuuripärandi säilitamise, keskkonnakaitse ja regionaalse ning kogu Eesti arengu projektidesse?
5. Kas riigil on olemas ülevaade projektidest, mille rahastamine on jäänud ära või viibinud põhjusel, et toetuse taotlejad ei vasta programmide tingimustele, kuigi projektidel on selge avalik väärtus?
6. Millised Euroopa Liidu ja riiklikud rahastusmeetmed on praegu või lähiaastatel avatud ajalooliste hoonete restaureerimiseks, kultuuripärandi säilitamiseks ning keskkonnakahjude likvideerimiseks?

Palun vastata küsimustele konkreetsete arvude, programmide nimetuste ja võimalusel viidetega vastavatele rahastusmeetmetele.

2. Kolga mõis – kultuuri- ja arhitektuuripärandi ning keskkonnakaitsega seotud kiireloomuline problem

Olen Kolga mõisa (esmamainimine 1259.a) omanik ning ajaloolise mõisakompleksi säilitamise ja taastamise nimel tegutsenud aastaid.
Kolga mõisa hooned, varemed ja park on kultuurimälestistena igaüks eraldi kaitse all ning kogu kompleks paikneb Lahemaa rahvuspargis.
Tegemist on ühe Eesti olulisema ajaloolise mõisakompleksiga , mille säilimine on oluline nii Eesti kultuuripärandi kui ka Lahemaa piirkonna ajaloolise ja loodusliku terviku seisukohalt.
Mõisa olukord on tõsine. Kõige kiireloomulisemate tööde, sealhulgas valitsejamaja katuse ja peahoone taastamise ning uute maa-aluste tehnovõrkude rajamise esialgne maksumus koos projekteerimisem ehitamise ja muinsuskaitse järelevalvega on ligikaudu 11 miljonit eurot. Kogu kompleksi taastamine maksab umbes 95-100 miljonit.
https://drive.google.com/file/d/10qxvnjTBzkBLd4RHi66CuG7_jRQWpMQ8/view
Valitsejamaja katus https://youtu.be/XPUnE1HTLDM?si=uWsyBwoXQy-7u6r8

Lisaks hoonete lagunemisele on tegemist tõsise keskkonnaprobleemiga.
Mõisa territooriumil on kanalisatsioonitorud lagunenud ning reovesi pääseb keskkonda, liikudes läbi mõisa tiikide ja Kolga jõe Pärlijõkke ning sealt edasi merre.
Pärlijõkke on asustatud lisaks olemasolevatele Põlulas kasvatatud väikseid ebapärlikarpe (*Margaritifera margaritifera),* kes vajavad ellujäämiseks väga puhast vett.

2019. aasta kevadel minu korraldatud veeanalüüsid ning sama aasta sügisel Keskkonnaameti tehtud analüüsid näitasid vees fekaalset reostust. Kemikaalide reostust toona ei uuritud. Mitte ühtegi asjaomast asutust ega Kliimaministeeriumi see probleem siiani absoluutselt ei huvitanud.

Seega ei ole tegemist ainult ühe eraomandis oleva ajaloolise hoonekompleksi probleemiga. Tegemist on kultuuripärandi säilitamise ja looduskeskkonna kaitsega, millel on laiem avalik tähtsus.

3. Miks ei ole seni leitud rahastamislahendust?

Olen pöördunud aastaid riigiasutuste poole, et leida võimalusi mõisa lagunemisest päästmiseks, kuid korduvalt on vastuseks olnud, et raha ei ole. Olen otsinud rahastust ka rahvusvahelistest fondidest ja sihtasutustest, kuid vajalikku tulemust ei ole õnnestunud saavutada.
Samas on Kolga mõisal olemas tulevikupotentsiaal. Mõisas toimuvad juba praegu Eesti ja välismaiste filmide võtted, suvel teatrietendused ja kontserdid ning Kolga muuseum korraldab ekskursioone.
Minu eesmärk on taastada kogu mõisakompleks, avada see tulevikus täielikult avalikkusele ning kujundada sellest kultuuri, hariduse, looduskaitse ja erinevate majandustegevustega seotud keskus, mille tulud võimaldaksid katta kompleksi edasised ülalpidamiskulud.
Soovin leida koostöös riigiasutustega reaalsed rahastamisvõimalused kõige kiireloomulisemate tööde tegemiseks ja keskkonnaprobleemi lahendamiseks.

4. Ministeeriumide vastutusalad ja konkreetsed küsimused

Palun igal ministeeriumil käsitleda pöördumist oma vastutusvaldkonnast lähtuvalt.

Rahandusministeeriumilt palun:

- selgitada riigi ja Euroopa Liidu rahaliste vahendite kasutamise tegelikku seisu;
- anda ülevaade kultuuripärandi ja keskkonnaprojektide rahastamiseks võimalikest Euroopa Liidu ja riiklikest meetmetest;
- selgitada, kas ja millistel tingimustel saab kasutada ümberplaneeritavaid või kasutamata vahendeid.

Kultuuriministeeriumilt palun:

- selgitada, millised riiklikud ja Euroopa Liidu toetusmeetmed sobivad Kolga mõisa kui kaitsealuse ajaloolise mõisakompleksi taastamiseks;
- hinnata, kas projekti kiireloomuliste tööde rahastamiseks on võimalik leida eraldi lahendus või kombineerida mitut rahastusmeedet;
- selgitada, millised võimalused on olemas riigi ja eraomaniku koostööks (PPP) kultuuripärandi säilitamisel.

Kliimaministeeriumilt palun:

- hinnata lagunenud kanalisatsioonisüsteemist tuleneva keskkonnareostuse probleemi olulisust;
- selgitada, millised rahastusmeetmed võimaldavad toetada reovee keskkonda sattumise lõpetamist ning uute maa-aluste tehnovõrkude rajamist;
- selgitada, kas ja kuidas on võimalik korraldada täiendavad vee- ja keskkonnauuringud ning hinnata võimalikku mõju Pärlijõe ebapärlikarbi populatsioonile.

Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumilt palun:

- selgitada, millised regionaalarengu ja maaelu arengu toetusmeetmed võiksid sobida Kolga mõisa arendamiseks;
- hinnata võimalusi toetada mõisa kujunemist piirkondlikuks ja üleriigiliseks kultuuri-, haridus-, külastus- ja majanduskeskuseks;
- selgitada, kas projektile on võimalik leida rahastust mitme valdkonna meetmete kombineerimise kaudu.

5. Minu ettepanek ja taotlus

Palun mitte käsitleda käesolevat pöördumist üksnes üldise infopäringuna.
Soovin, et ministeeriumid hindaksid Kolga mõisa olukorda terviklikult ning selgitaksid välja reaalsed võimalused, kuidas riigi ja Euroopa Liidu olemasolevaid rahastusmeetmeid kasutada.
Teen ettepaneku korraldada asjaomaste ministeeriumide ja Kolga mõisa omaniku esindajate ühine kohtumine, kus saaks läbi arutada:

- kiireloomuliste restaureerimistööde rahastamise;
- kanalisatsiooniprobleemi ja keskkonnareostuse likvideerimise;
- sobivad riiklikud ja Euroopa Liidu toetusmeetmed;
- võimaluse koostada projektile mitmeaastane rahastamisplaan.

Palun edastada pöördumine vajadusel ministeeriumide vastavatele osakondadele ning kaasata vastamiseks pädevad ametnikud.
Palun vastata igale küsimusele eraldi, tuues välja konkreetsed rahastusmeetmed, nende tingimused, vastutavad asutused ja võimalusel taotlemise ajakava.
PS! Olen igal aastal läbi uurinud kõikvõimalikud Eesti toetuste jagajad.

Ootan sisulist vastust ning ettepanekuid edasise koostöö korraldamiseks võimalusel hiljemalt 30. novembriks 2026.a.

Lugupidamisega,

Anu Koppel
Arhitektuuri restauraator, MA
Kolga mõisa omanik
Sihtasutus Kolga Mõis